

Zbornik 2 još je jedan vrijedan prilog detaljnijem upoznavanju prilika u okupiranom Zagrebu 1941. i dokaz revolucionarnosti njegovih građana i njihove privrženosti NOP-u. Sadrži brojne priloge i opise velikog broja raznovidnih akcija njegovih ilegalaca i aktivista NOP-a. Sjećanja u tome Zborniku dokazuju masovnost i snagu NOP-a u Zagrebu 1941. godine. Zbornik ima višestruku vrijednost; trga iz zaborava smione akcije zagrebačkih ilegalaca za koje mnogi od nas nismo znali, a mladima pokazuje put kako se treba boriti za slobodu svoje zemlje.

Zato treba istaći hvalevrijedan pothvat izdavača koji su zajednički objelodanili ranije napisana sjećanja (neka su od njih i objavljena) sudionika otpora i oružane borbe u Zagrebu i prezentirali ih javnosti da na njima uče današnja pokoljenja.

Franko Mirošević

STEVO OSTOJIĆ, Naše godine — Nova Jugoslavija s naslovnih stranica 1943—1983, Zagreb 1983, 512 str.

U povodu 40-godišnjice Drugog zasjedanja AVNOJ-a održanog 29. i 30. studenog 1943. godine u Jajcu u izdanju »Vjesnikove« press-agencije izašla je, posebno za tu priliku, knjiga Naše godine — Nova Jugoslavija s naslovnih stranica 1943—1983, autora Steve Ostojića, novinara i publicista, dugogodišnjeg dopisnika i urednika »Politike« u Zagrebu. Predgovor knjizi napisao je Mika Špiljak, predsjednik Predsjedništva SFRJ.

Knjiga »Naše godine«, kako se iz podnaslova vidi, posredstvom naslovnih stranica novina i listova što su izlazili u Jugoslaviji od dana održavanja Drugog zasjedanja AVNOJ-a, tog kamena-temeljca u razvoju socijalističke Jugoslavije, sve do danas, prikazuje razvoj naše zemlje u toku tih burnih četrdeset godina, u razdoblju kad je stvorena nova Jugoslavija i kad se ona razvija kao samoupravna socijalistička zemlja. Uzeti su u obzir i neki strani listovi i novine. Novine i listovi — štampa uopće, kao sudionik vremena i registrator događaja, daju u ovom slučaju svojevrstu kronologiju najznačajnijih događaja iz političkog, kulturnog, privrednog, umjetničkog i sportskog života u Jugoslaviji u tome razdoblju. Riječ je o tekstovima iz gotovo svih listova koji su u razdoblju od 1943. do 1983. godine izlazili u Jugoslaviji. Mnogi od tih listova izlaze u kontinuitetu, u svih četrdeset godina, mnogi su od njih prestali izlaziti. Knjiga je pokušaj da se pomoću faksimila novinskih stranica prikaže razvojni put izgradnje socijalističke Jugoslavije od oružane borbe za novo društvo, preko pobjede nad okupatorom do naših dana, do izgradnje samoupravnog socijalističkog sistema i to uvijek u vezi s međunarodnom situacijom. Autor je faksimile, držeći se kronološkim redom pojedinih značajnijih godina, popratio svojim komentarom događaje što se spominju na tim stranicama dajući svoj prikaz tih zbivanja, umnogome utemeljen na poznatoj literaturi, ali ipak dan kao vlastito autorovo viđenje.

U pripremanju knjige autor je, za čovjeka koji se ne bavi profesionalno istraživanjem povijesti, imao težak posao u odabiru materijala i njegovu pronalaženju. Poznato je, prema nekim bibliografijama (Bibliografija izdanja u NOR-u 1941—1945, Vojnoistorijski institut, Beograd 1964. i Katalog partizanskog tiska, Nacionalna i sveučilišna biblioteka, Zagreb 1982) da je samo u toku NOB-a izišlo više od tri i po tisuće listova, časopisa i biltena. Mnogi originali tih novina i listova bili su vrlo teško dostupni, a neki su i izgubljeni. Neki su primjerci bili oštećeni ili neupotrebljivi za ovu svrhu bilo kojom tehnikom — reprojekcija, fotokamera ili fotokopiranje. Nakon oslobođenja zemlje, za razliku od razdoblja NOB-a kad su novine izlazile u maloj nakladi, a njihovo distribuiranje bilo rizično, novine i listovi su uglavnom štampani u velikim nakladama i postali su dostupni svima. Tako su kao masovni medij upoznavali i obavještavali građane Jugoslavije, ali i svijet, o svim značajnim događajima u zemlji i svijetu, o planovima izgradnje zemlje, o teškoćama u razvoju iz svih sfera društvenog, političkoga, privrednog života do sfere kulture i sporta. Za ovo razdoblje valjalo je učiniti i veći napor u izboru materijala za razliku od razdoblja NOB-a. Autor je uzeo u obzir naslovne stranice novina i listova od »Borbe«, »Glasa«, »Vjesnika«, »Oslobođenja«, »Naprijeda« do »Istine«, »Slobodne Vojvodine«, »Slobodne Dalmacije«, »Rilidije«, »Slovenskog poročevalca«, »Politike«, »Dela« i mnogih drugih — gotovo svih novina i listova na jezicima naših naroda i narodnosti.

O čemu se sve govori na stranicama ove »knjige od novina«? Da spomenemo samo neke događaje bez vrednovanja njihove važnosti i značenja za povijesne tokove: osim o Drugom zasjedanju AVNOJ-a, kojem je, kako je već rečeno, knjiga posvećena, govori se o pobjedi nad okupatorom i domaćim izdajnicima, o sukobu sa Staljinom i Informbiroom, o Petom kongresu KPJ, o uvođenju samoupravljanja, o privrednoj reformi, o donošenju Ustava 1974. godine, itd. Spominju se i mnogi događaji iz vanjskopolitičke aktivnosti naše zemlje od npr. Prve konferencije nesvrstanih do reagiranja svijeta na smrt velikana naših naroda — Josipa Broza Tita. Govori se, dakle, o zbivanjima koja su ostavila duboke tragove u našem sveukupnom razvoju. »Naše godine« su dakle svojevrsni »novinski vremeplov« o proteklih četrdeset godina povijesti naše zemlje i to više po prezentiranim, doduše često nečitim faksimilima naslovnih stranica novina, nego po komentarima autora. Upućuju čitaoca na posebnu vrstu izvorne građe o zbivanjima koja su umnogome otvorila nove putove razvoja političkog, ekonomskog, kulturnog života Jugoslavije — na najvažnije novine i listove što su proteklih četrdeset godina bilježili događaje koji su mijenjali našu zemlju i život u njoj.

Berislav Jandrić